

**ХУЛОСАИ
ШУРОИ ДИССЕРТАЦИОНИИ 6D КОА-026-и назди МДТ
“Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров”**

**дар бораи диссертасияи Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна оид ба дарёғти
дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ**

*Парвандаи аттестацисиони № 1
Қарори шурои диссертационӣ аз 14-уми сентябр соли 2022, № 2*

Дар бораи ба шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна додани дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ).

Диссертасияи Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна дар мавзӯи “Имконоти педагогии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (дар асоси маводҳои забони хориҷӣ)”, дар шакли дастнавис аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) аз ҷониби шурои диссертационии 6D КОА-026-и назди Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» (735700, ш. Ҳуҷанд, гузаргоҳи Б.Мавлонбеков, 1) аз санаи 1-уми апрели соли 2022 ба ҳимояи такрорӣ қабул карда шудааст.

Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна соли таваллудаш 1984, зодаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2006 Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуровро бо аттестати аъло ҳатм кардааст.

Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна аз таърихи 28-уми декабри соли 2010 унвонҷӯи кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров буда, кори илмиашро дар кафедраи мазкур ба анҷом расонидааст.

Фаъолияти омӯзгории ў аз соли 2006 дар факултети забонҳои хориҷии Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров ба ҳайси омӯзгори забони англисӣ оғоз гардида, аз соли 2020 дар кафедраи забонҳои хориҷии факултети сиёsatшиносии ДДҲБСТ дар ҳамин вазифа кору фаъолият мебарад.

Мавзӯи кори диссертационии Турсуматова Раъно дар Шурои олимони Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» аз 28.12.2017, таҳти №5 тасдиқ шудааст.

Диссертасияи Турсуматова Раъно санаи 28-уми августи соли 2020 (суратчаласаи №1) дар ҷаласаи васеи кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» муҳокима ва тасдиқ гардида, ба ҳимояи пешниҳод шудааст.

Аз рӯи мавзӯи диссертасия 13 мақола нашр намудааст, ки 6 номгӯи он дар маҷаллаҳои тақризшавандӣ аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда ба табъ расидааст.

Роҳбари илмии унвончӯ доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи педагогикии иҷтимоӣ ва касбии Муассисаи давлатии таълими “Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Б.Фафуров” Шаропов Шавкатҷон Аҳмадович мебошад.

Муқарризони расмӣ:

Абдураҳимзода Қурдатулло Саид - доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи педагогикии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Ҳусрав.

Тоҷибоева Манзураҷон Икромовна – номзади илмҳои педагогӣ, дотсент, мудири кафедраи забони давлатӣ ва забонҳои хориҷии Донишкадаи кӯҳӣ-металлургии Тоҷикистон.

Муассисаи тақризиҳонда - Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ мебошад. Дар тақризи пешниҳоднамудаи ин муассиса, ки бо имзоҳои: роҳбари семинари илмӣ-назариявии кафедраи умумидонишгоҳии педагогикии ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, номзади илмҳои педагогӣ **Т.А. Самиев**; мудири кафедраи умумидонишгоҳии педагогикии ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, дотсент **З.Ҷ. Наимов**; эксперт номзади илмҳои педагогӣ, дотсент **Н. Шукурова**; тақризиҳонда номзади илмҳои педагогӣ, дотсент **Ф.А. Арбобова** ва котиби ҷаласаи номзади илмҳои педагогӣ, дотсент **Ҷ.С. Мансурова** расидааст, диссертатсия мусбат арзёбӣ гардидааст.

Аз ҷумла дар тақриз қайд гардидааст, ки таҳқиқоти илмии анҷомдодаи Турсуматова Раъноро ҳамчун коркарди аз ҷиҳати илмӣ асоснок, ки ҳалли масъалаҳои муҳимро дар соҳаи илми педагогӣ таъмин мекунанд, тавсиф намудан мумкин аст. Рафти таҳқиқот, ҳулосаҳо ва тавсияҳое, ки муаррифӣ гардидаанд, асоснок мебошанд. Рисола бо забони хуби илмӣ навишта шуда, баёнгари он аст, ки унвончӯй дар атрофи мавзӯи интиҳоб намудааш аз оғози тадқиқоташ то охир ҷиддан таҳлили кори илмӣ бурдааст.

Дар ҳулоса қайд кардан лозим аст, ки диссертатсияи Турсуматова Раъно Аҳмадҷоновна дар мавзӯи «Имконоти педагогии ташкили таълими-баамалиятамоюлдоштаи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (дар асоси маводҳои забони хориҷӣ)» кори мустақилонаи таҳассусӣ ва дорои аҳамияти назарраси илмӣ буда, ба талаботи “Низомномаи намунавӣ оид ба тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”-и КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми ноябрி соли 2016, таҳти №505 тасдик гардидааст, комилан ва пурра ҷавобгӯй буда, муаллифи он барои гирифтани дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикии умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) сазовор мебошад.

Нуқтаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот дар конференсияҳои илмию амалии ҷумҳурияӣ, минтақавӣ ва байнидонишгоҳӣ, мизҳои мудаввар, семинарҳо ва тренингҳо муҳокимаву баррасӣ гардида, дар беш аз 13 интишорот, аз ҷумла 6 мақола дар нашрияҳое, ки ба феҳристи маҷаллаву нашрияҳои аз ҷониби КОА-и Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшаванда дохиланд, инъикос ёфтаанд.

Муассисаи тақризиҳонда яке аз марказҳои илмии бонуфузу шуҳратёftai ҷумҳурӣ ба шумор омада, бо мутахassisони варзидаи худ дар самти таҳқиқу таҳлили масоили муҳталифи педагогика ва психология хеле маъруф гардидааст.

Муқарризони расмӣ низ мутахassisони намоёни соҳаи педагогика ва

психология ба шумор омада, дар ин самти таҳқиқот асару мақолоти фаровоне ба табъ расонидаанд, ки мазмуну муҳтавои пажуҳиши илмии эшон ба мундариҷаи диссертатсияи баррасишаванда иртибот доранд.

а) Мақолоте, ки аз рӯйи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар нашрияҳои тақризшавандай аз тарафи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшуда ба табъ расидаанд:

[1-М]. Турсуматова Р.А. Теоретические аспекты моделирования процесса организации практико-ориентированного обучения учащихся. /Р.А.Турсуматова, М.Р. Мирмаматова // [Матн]-Паёми Пажӯҳишгоҳи рушди маориф. Бахши педагогика, 2019. №3(27).-С.114-117. ISSN 2617-5620

[2-А]. Турсуматова Р.А. Оид ба меъёрҳои самаранокии раванди ташкили таълими ба амалия нигаронидашуда. /Р.А.Турсуматова, М.Р. Мирмаматова // [Матн]-Номаи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи акад. Б.Ғафуров. №4(61), 2019.-С.161-164.

[3-М]. Турсуматова Р.А. ҷанбаҳои илмию протсессуалии таълими инфиродиу тафриқавии хонандагон дар шароити муосир. /Р.А.Турсуматова, М.Р. Мирмаматова // [Матн]-Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. №5. 2019. Қисми 2. -С.225-229.

[4-М]. Турсуматова Р.А. Оиди баъзе шартҳои педагогии ташкили самаранокии раванди таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон. /Р.А.Турсуматова, Ш.А. Шаропов // [Матн] -Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. №5. 2021. -С.235-242. ISSN 2074-1847.

[5-М]. Турсуматова Р.А. Усулҳо ва шаклҳои ҳамкории нутқии хонандагон дар машғулиятҳои забони ҳориҷӣ. /Р.А.Турсуматова // [Матн] -Паёми Донишгоҳи Миллии Тоҷикистон. №2. 2022. -С.269-276. ISSN 2074-1847.

[6-М]. Турсуматова Р.А. Усул ва методҳои ташхиси ҳолати ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар омӯзиши забони ҳориҷӣ. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Паёми Пажӯҳишгоҳи Рушди Маориф ба номи Абдураҳмони Ҷомӣ. №1. (37), 2022.-С.142-148.

II. Мақолоте, ки дар дигар нашрияҳо ба табъ расидаанд:

[7-М]. Турсуматова Р.А. Таълими фардӣ-тафриқавӣ ва таълими ба амалия нигаронида шуда ва нақши онҳо дар рушди фаъолияти таълимии мактаббачагон. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Маводи Конференсияи илмӣ-амалии байналмиллалӣ дар мавзӯи “Паёми Пешвои миллат-оинай рушди сиёсӣ, иқтисодӣ-иҷтимоӣ ва мадании Тоҷикистон”, ш.Панҷакент (19.03.2019) .-С.224-228.

[8-М]. Турсуматова Р.А. Моҳият ва аҳамияти таълими ба амалия нигаронидашудаи мактаббачагон. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Мачмӯаи мақолаҳо: «Масъалаҳои мубрами таълиму тарбияи насли наврас» баҳшида ба “Солҳои рушди дехот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ”(2019-2021). Хучанд: нашриёти СИ Файзибоев М.М. “Меъроҷ”, 2019. -С.381-383.

[9-М]. Турсуматова Р.А. Ҳусусиятҳои таълими ба амалия нигаронидашуда дар синҳҳои ибтидой. /Р.А.Турсуматова // [Матн] - Мачмӯаи мақолаҳо: «Масъалаҳои мубрами таълиму тарбияи насли наврас» баҳшида ба “Солҳои рушди дехот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ”(2019-2021). Хучанд: нашриёти СИ Файзибоев М.М. “Меъроҷ”, 2019. -С.383-386.

[10-М].Турсуматова Р.А. Асосҳои илмӣ-педагоҷӣ ва назарии таълими ба

амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар таҳқиқоти мусир. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Хучанд: Нури маърифат, 2018.-С.24.

[11-М].Турсуматова Р.А. Амали гардонии технологияҳои мусири тамоюли амалидошта ва интерактивӣ дар раванди таълим. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Мачмӯаи мақолаҳо: «Масъалаҳои мубрами таълиму тарбияи насли наврас» бахшида ба “Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” (2019-2021). Хучанд: нашриёти СИ Файзибоев М.М. “Меъроҷ”, 2019. -С.386-389.

[12-М].Турсуматова Р.А. Оиди баъзе масъалаҳои таълими инфиридию тафриқавии мактаббачагони мусир. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Маводҳои конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳурийӣ таҳти унвони “Муаммо ва дурнамои ташаккули салоҳияти қасбӣ-педагогии омӯзгори оянда” бахшида ба солҳои 2019-2021 “Солҳои рушди деҳот ва ҳунарҳои мардумӣ” ва 30-солагии Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон (шаҳри Хучанд, 24 майи соли 2019). -С.141-144.

[13-М].Турсуматова Р.А. Рушди таълими ба амалия тамоюлдошта дар ғояҳои педагогӣ. /Р.А.Турсуматова // [Матн]- Монографияи колективӣ: Муаммоҳои ташаккули салоҳияти қасбии омӯзгорони оянда. Хучанд, нашриёти “Меъроҷ” 2020-С. 218-223.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои зерин ба шурои диссертационӣ ворид шудаанд:

Тақриз ба автореферат аз ҷониби доктори илмҳои педагогӣ, и.в. профессор, мудири кафедраи барномасозӣ низомҳои зехни Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон **Мирзоев Абдулазиз Раҷабовиҷ** навишта шудааст. Муқарриз таҳқиқоти С. Мамадҷоновро кори илмии анҷомёфта арзёбӣ намуда, баҳои мусбат додааст, эрод надорад.

Ҳамчунин ба унвони шурои диссертационӣ тақриз ба автореферат аз ҷониби доктори илмҳои педагогӣ, саркотиби илмии таҳсилоти академияи Тоҷикистон **Каримзода Мирзо Бадал** ирсол шудааст. Муқарриз эрод надорад ва рисолаи илмиро кори анҷомёфтаи таҳассусӣ ва муаллифашро сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ донистааст.

Тақризи дигар ба автореферат ба унвони шурои ворид шудааст, ки он аз ҷониби номзади илмҳои педагогӣ, мудири кафедраи тарбияи ҷисмонии Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар шаҳри Панҷакент **Абдуллоев Шавкат Усмонович** навишта шудааст. Муқарриз хулоса намудааст, ки рисола муҳассаноти зиёд дорад ва муаллифаш сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ мебошад.

Тақриз ба автореферати Раъно Турсуматова аз ҷониби номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи фанҳои гуманитарии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон **Сабуров Убайдулло Садуллоевиҷ** навишта шуда, натиҷаҳои таҳқиқоти илмии унвонҷӯ комилан мусбат арзёбӣ шудааст.

Тибқи натиҷаи ҳимояи қушод шурои диссертационӣ қайд менамояд, ки дар асоси таҳқиқоти анҷомдодаи унвонҷӯ корҳои зерин иҷро шудаанд:

1. Сохтори барномаи имконияти педагогии (коидаҳо ва мундариҷа) амалий намудани таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон коркард шудааст.

2. Моҳият, функсияҳо ва методҳои амалий намудани дидгоҳи ба амалия тамоюлдошта нисбат ба таълими хонандагон муайян гардидаанд.

3. Амсилаи сохтории амалий намудани таълими ба амалия тамоюлдошта

дар дарсхои забони англисӣ коркард шудааст.

4.Имконияти педагогии амалӣ намудани таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар дарсхои забони англисии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон асоснок ва тарики озмоиш санҷида шуданд.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок шудааст, ки дар он:

- функцияҳои қоидаҳои имконияти педагогии амалӣ намудани таълими ба амалия тамоюлдошта муайян гардианд, ки аз ҷониби хонандагон фарогирӣ низоми донишу маҳорати ҳаётан муҳим, дар амалия дар корӣ, инкишофи қобилияти эҷодии онҳоро замина мегузорад;

- мағҳуми «таълими ба амалия тамоюлдошта» ҳамчун тавсифи ҳамгирошуда, инкишофёбанди раванди таълим ифода гарди;

- робитаҳои қонунӣ, якдигарро таъйинкунанди байни ҷузъҳои амалишавии дидгоҳи ба амалия тамоюлдошта ба таълим ошкор шуданд.

Аҳамияти амалии натиҷаҳои таҳқиқотии ҳосилкардаи үнвонҷӯй дар он зоҳир мегардад, ки:

натиҷаҳои асосӣ ва хулосаҳои таҳқиқот метавонанд дар таҷдиди барномаҳои таълимии ташкили таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар шароити муосири таҳсилот; дар коркарди мундариҷа ва методикаи амалигардонии таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; дар таъмини педагогии раванди омодагии омӯзгорон барои ташаккули донишу малакаи хонандагон ба воситаи ташкили раванди самараноки амалигардонии таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон истифода шаванд.

Асоснокӣ ва боэътимодии натиҷаҳои таҳқиқот бо он муайян карда шудааст, ки:

- натиҷаҳои таҳқиқот ба маълумоти илман маълум ва тасдиқшуда такя намудааст ва бо маводҳои ҷопшудаи таҳқиқоти гузаронидашуда мувоғик мебошад;

- муқаррароти методологӣ, ки дар асоси ин таҳқиқот қарор гирифтаанд, истифодаи комплексии методҳои назариявӣ - методологӣ барои ҳалли масъалаҳо, натиҷаҳои корҳои таҷрибавӣ-озмоишро таъмин менамоянд;

- ба методологияи илмӣ, низоми методҳо ва методикаҳо, ки ҳамдигарро пурра мекунанд, асос ёфтаанд;

- бо мувоғикии интиҳоб ба тавсифҳо, санчиши методикаҳои озмоишӣ дар амалияи кори муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, коркарди математикии маълумоти эмпирӣ таъмин гардидаанд.

Саҳми шаҳсии үнвонҷӯй дар таҳқиқоти мазкур аз инҳо иборат аст: иштироки бевоситаи муалиф дар тамоми марҳилаҳои таҳқиқот, дар масъалаҳои таҳлилии кори илмӣ, ҷамъоварии мавод ва таҳлили амиқи адабиёти илмӣ, таҳлил ва шарҳу тафсири маълумоти дарёфтшуда ва ба низом дароварии онҳо, коркарди мушоҳида ва таҷрибаву озмоиш бо зикри натиҷаҳои ноилшуда; таҳқик намудани сохтор ва мундариҷаи раванди таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; муайян кардани мундариҷаи имконияти педагогии амалӣ намудани таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; коркард ва тарики озмоиш санҷидани самаранокии имконияти педагогии амалӣ намудани таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон; амалӣ карда шудани кори таҷрибавию

озмоиший, мавриди таҳлил ва арзёбӣ қарор додани натиҷаи корҳои таҳқиқотӣ; интишори мақолаву дастурҳои илмӣ доир ба мавзӯъ ва дар семинару конфронсҳои илмӣ-назариявии умумиҷумҳурияйӣ ва донишгоҳӣ ба сифати маърӯза муаррифӣ намудан.

Диссертатсия масъалаҳои асосии ҳадафҳои илмии таҳқиқот - коркарди мундариҷаву технологияи ташаккули таълими ба амалия тамоюлдоштаи хонандагон дар дарсҳои забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба меъёри ягонагии дохилӣ мутобик аст, фаро мегирад ва боэътиномиди он бо пояти мустаҳками методологӣ, нақшай саҳехи коркарди муназзам ва мунтазами илмӣ ва хулосаҳои мантиқӣ арзёбӣ шудааст.

Аз ҷиҳати мазмун ва муҳтаво диссертатсияи Раъно Турсуматова ба шинонномаи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) мутобиқат мекунад.

Ҳангоми овоздиҳии пинҳонӣ шуруи диссертатсионӣ дар ҳайати 8 нафар иштирокчиёни ҷаласа, аз онҳо 5 нафар доктори илм аз рӯйи ихтисоси самти диссертатсия баррасишаванда, чунин натиҷагирий шуд:

Тарафдори додани дараҷаи илмӣ - “8 нафар”;

Муқобили додани дараҷаи илмӣ- “нест”;

Бюллетенҳои беэътибор - “нест”.

**Раиси шуруи диссертатсионӣ,
доктори илмҳои педагогӣ, профессор**

Сабурӣ Х.М.

**Котиби илмии шуруи диссертатсионӣ,
доктори илми филология, дотсент**

Н.А. Ҳамробоев

14.09.2022c.